

ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD Y CYFARFOD	14 Mai 2013
TEITL YR EITEM	Canol Trefi
AELOD CABINET	Cyng. John Wynn Jones

1. Cyflwyniad

- 1.1. Roedd Cynllun Bywiocau a Gwella Delwedd Canol Trefi wedi ei gynnwys yng Nghynllun 3 Blynedd Cyngor Gwynedd ar gyfer 2011-14.
- 1.2. Prif nod y Cynllun yw ceisio cynorthwyo trefi mewn gwahanol rannau o'r sir ail-ganfod eu pwrpas fel prif ganolfannau gwaith / gwasanaethau, a'u delwedd fel mannau bywiog a deniadol i drigolion ac ymwelwyr. Mae'r Cynllun yn cynnwys gweithgareddau penodol sydd yn cael eu hariannu gan gyllidebau'r C3B; a hefyd yn cyd-blethu gyda rhai o weithgareddau a phrosiectau eraill yr Adran yn ystod yr un cyfnod.
- 1.3. Pwrpas yr adroddiad hwn yw cynnig diweddariad ar y sefyllfa bresennol.

2. Cyd-Destun Adfywio Canol Trefi

- 2.1. Mae adfywio canol trefi yn thema gynyddol bwysig gyda bygythiadau siopa ar y we a siopa ar gyrion trefi yn gynyddol amlwg. Mae'n her i geisio cadw bwrlwm yng nghanol ein trefi, yn enwedig mewn cyfnod o ddirwasgiad, ac mae astudiaethau a strategaethau cenedlaethol / rhanbarthol fwy diweddar wedi amlygu pwysigrwydd heriau sy'n wynebu ardaloedd canol trefi.
- 2.2. Rhagwelir sylw cynyddol tuag at fwrlwm ein trefi dros y blynyddoedd nesaf gyda strategaethau a pholisïau yn annog a gosod seiliau ar gyfer adfywio ein trefi.

3. Cynllun Bywiocau a Gwella Delwedd Canol Trefi

- 3.1. Mae'r Cynllun Bywiocau a Gwella Delwedd Canol Trefi wedi ei rannu yn chwe phrif weithgaredd. Mae crynodeb fer o'r gweithgareddau presennol wedi eu cynnwys yn Atodiad 1. Nodir hefyd fod y Cynllun yn cyd-fynd gyda phrosiectau strategol eraill y Cyngor i adfywio canol trefi, sydd hefyd wedi eu cynnwys yn yr Atodiad.
- 3.2. Yn unol â chais y Pwyllgor Craffu, rhannau nesaf o'r adroddiad yn cyflwyno gwybodaeth am faterion sy'n ymwneud a'r gwaith a gyflawnwyd, ynghyd a'r heriad cysylltiedig.

4. Y Gwaith a Gyflawnwyd hyd yma

Cam 1 – Gwaith Rhagbaratoi

- 4.1. Cychwynnwyd y cynllun drwy sgopio ac ymchwilio nodweddion canol trefi'r Sir ac adnabod pa gynlluniau, syniadau a dyheadau oedd yn lleol. Mae'r isod yn crynhoi'r math o waith ymchwil a wnaed:
- Ymgynghori cychwynnol gyda swyddogion, Siambrau Masnach a Grwpiau Busnes
 - Cynnal Digwyddiadau gwybodaeth gyda Siambrau Masnach a Grwpiau Busnes
 - Paratoi arolwg adeiladau gwag o fewn ffiniau masnach trefi
 - Adnabod ymarfer da o fewn y maes adfywio canol trefi

Cam 2 – Adnabod ardaloedd Canol Trefi yng Ngwynedd

- 4.2. Penderfynwyd diffinio ardaloedd Canol Tref gan roi sylw i 'Ganolfannau Isranbarthol', 'Trefi' a 'Chanolfannau Lleol' fel sydd wedi eu hadnabod Cynllun Datblygu Unedol Gwynedd a Chynllun Datblygu Lleol Eryri.
- 4.3. O ganlyniad, mae nifer o ganol trefi wedi eu hadnabod yn cynnwys Bangor, Caernarfon, Blaenau Ffestiniog, Pwllheli, Bethesda, Tywyn, Porthmadog, Abermaw, Dolgellau, Y Bala, Llanberis, Penygroes, Harlech, Nefyn, Abersoch, Cricieth, Penrhyndeudraeth, ac Aberdyfi.
- 4.4. Diffiniwyd canol y trefi yn unol â ffiniau ardaloedd masnach Cynllun Datblygu Unedol Gwynedd a Chynllun Datblygu Lleol Eryri.

Cam 3 : Meithrin cysylltiadau gyda Grwpiau Busnes / Siamberi Masnach

- 4.5. Yn dilyn ymgynghori cychwynnol gyda grwpiau busnes, rhoddwyd trefniadau mewn lle er mwyn sicrhau fod cyswllt penodol wedi ei adnabod ar gyfer pob grŵp busnes unigol. O ganlyniad, rhoddir gryn bwyslais ar geisio cyd-weithio gyda gweithgareddau'r grwpiau hyn, yn hytrach na datblygu cynlluniau gwbl arwahan.
- 4.6. Dosbarthwyd gwybodaeth bellach am agweddau o'r cynllun, ac fe osodwyd hysbysebion yn y wasg leol yn gwahodd datganiadau o ddiddordeb gan grwpiau busnes gyflwyno cynigion neu syniadau ar gyfer wahanol fesurau'r Cynllun.

Cam 4 – Gweithredu Gweithgareddau

- 4.7. Mae'r gwaith rhagbaratoi a'r gweithredu cychwynnol wedi bod ar waith ers 2011. Bydd 2013/14 yn flwyddyn o gwblhau'r gweithredu yn gysylltiedig â'r Cynllun. Mae Atodiad 1 yn cyfeirio at y gweithgareddau unigol (ynghyd â gweithgareddau atodol cysylltiedig) gan amlinellu diweddariad y gweithgareddau a'r gwaith sydd angen cwblhau ei weithredu yn 2013/14.

5. Heriau yn Gysylltiedig â'r Cynllun

- 5.1. Mae Cynllun Bywiocau a Gwella Delwedd Canol Trefi bellach yn weithredol gyda chamau clir wedi eu dilyn wrth ddatblygu a gweithredu'r cynllun. Gwynebwyd heriau yn gysylltiedig gyda phob cam o'r cynllun o'r gwaith ymchwil cychwynnol i'r gwaith gweithredu.
- 5.2. Yn gyffredinol amlygwyd yr isod fel heriau :

	Heriau	Ymateb
1. Cyfnod Datblygu		
1.1.	Amserlen dynn i weithredu	Gosodwyd allbynnau ar gyfer blynyddoedd cyntaf y rhaglen heb gydnabod maint y gwaith paratoi/ymchwil oedd ei angen.
1.2.	Trawstoriad o drefi bychan yng Ngwynedd	Mae nifer helaeth o drefi yng Ngwynedd sydd yn gweithredu fel prif ganolfan i'r trigolion. Mae'r rhain yn amrywio o'r prif drefi, trefi marchnad, trefi glan mor i drefi bychan. Roedd yn her i ddiffinio pa drefi y dylid canolbwyntio arnynt er mwyn cael yr ardrawiad mwyaf positif drwy'r Sir.
1.3.	Angen gwaith cefndirol	Roedd diffyg gwaith ymchwil a gwaelodlin ar gyfer trefi'r Sir fyddai'n adlewyrchu beth oedd anghenion penodol a'r cyfleon oedd ar gael ym mhob tref.
1.4.	Cyswllt rhwng sefydliadau busnes canol trefi a'r Cyngor.	Amlygwyd angen i gryfhau cysylltiadau rhwng y sefydliadau busnes y trefi gyda'r Cyngor. Cryfhawyd hyn drwy gysylltu yn uniongyrchol gyda phob sefydliad busnes.
1.5.	Gwahodd syniadau a diddordeb ar gyfer elfennau Gwella Delwedd y Cynllun	Ymateb cymysg i ymgyrchoedd yn y wasg i rannu syniadau a allai gael eu gwireddu drwy'r cynllun.
2. Cyfnod Gweithredu		
2.1.	Maint cyllideb	Rhaglen o gynlluniau bychan yn unig sydd bosibl eu gweithredu oherwydd cyfyngiad y gyllideb o £223k ar gyfer y cynllun. Targedwyd cronfeydd ychwanegol at elfennau o'r cynllun.
2.2.	Materion a heriau ehangach yn wynebu canol trefi	Mae nifer sylweddol o ffactorau yn effeithio ar ddelwedd a hyfywdra canol trefi, sydd tu hwnt i reolaeth y cynllun. Mae cyflwr yr economi, a newidiadau mewn patrymau siopa yn enghreifftiau o hyn.
2.3.	Capasiti o fewn yr Adran i weithredu	Mae i'r Cynllun nifer helaeth o gynlluniau sydd â llawer o waith yn gysylltiedig â hwy. O ganlyniad, bu raid cynyddu anodau o fewn yr Adran er mwyn bwrw ymlaen gyda'r trefniadau gweithredu.
2.4.	Amserlen yn llithro	Amgylchiadau tu hwnt i reolaeth ynghyd chyfnod y cam paratoi/datblygu yn golygu fod rhan fwyaf o'r

- 5.3. Mae'r Cynllun wedi bod yn gyfrwng defnyddiol ar gyfer treialu mesurau ar gyfer bywiocau canol trefi – gan geisio adeiladau ar ymarferion da mewn lleoliadau eraill. Serch hynny, oherwydd yr heriau uchod ac yn benodol y gyllideb gymharol gyfyng roedd ymateb i'r heriau sylweddol sy'n wynebu ardaloedd canol trefi ynghyd a busnesau cysylltiedig yn sialens.

6. Cyfleoedd i'r Dyfodol

- 6.1 Cafodd y Cynllun Bywiocau a Gwella Delwedd Canol Trefi ei raglennu fel prosiect 3 blynedd. Yn ystod y 2 flynedd gyntaf, mae gryn waith wedi ei wneud, yn arbennig o safbwynt gwaith datblygol a sefydlu trefniadau cyfathrebu a gweithredol. Dylid nodi hefyd fod cynlluniau strategol cysylltiedig hefyd wedi eu gweithredu yn ystod y cyfnod gan sicrhau grantiau allanol sylweddol.
- 6.2 Gan fod y gwaith datblygol bellach wedi ei gwblhau, mae trefniadau ac ymrwymadau eisoes mewn lle ar gyfer gweithredu a chwblhau'r ffrydiau gwaith yn ystod 2013/4
- 6.3 Yn gysylltiedig â'r gwaith presennol, rhagwelir fod cyfleoedd i ddatblygu agweddau newydd ar gyfer gwella a bywiocau canol trefi. Byddai angen gwaith datblygol pellach, ond mae'r cyfleoedd sydd yn amlygu ar hyn o bryd yn cynnwys :
- Cyfle i'r Cyngor gymryd gorolwg holistaidd ar ardaloedd canol trefi, gan ystyried ystod eang o wasanaethau a ddarparir gan yr awdurdod
 - Cynllun Cerdyn Hybu Siopa'n Lleol Gwynedd
 - Ymchwilio i gyfleoedd o sefydlu Ardaloedd Gwella Busnes
 - Bwriad Llywodraeth Cymru i gyhoeddi ymgyrch sydd yn nodi bwriad o gyhoeddi ymgyrch Cefnogi'r Stryd Fawr yng Nghymru ym mis Mehefin 2013 (fel a nodir yn ei Fframwaith Adfywio Newydd
 - Datblygiad Cynllun Rheoli Cyrchfan Gwynedd, gan gynnwys posibilrwydd o'i ddatblygu ymhellach i ardal leol
 - Datblygiad polisiau manwl y Cynllun Datblygu Lleol yn ymwneud â defnydd tir ac adeiladau o fewn canol trefi
 - Adolygiad Trethi Busnes Llywodraeth Cymru
- 6.4 Rhagwelir y byddai angen ystyried unrhyw waith datblygol mewn perthynas â'r uchod yng nghyd destun cynllun strategol newydd y Cyngor. Rhagwelir y bydd cynigion yn cael eu datblygu o dan flaenoriaeth 'Cryfhau Gwytnwch Busnesau a Chadw'r Budd yn Lleol'.

ATODIAD 1 : CRYNODEB O'R GWEITHGAREDDAU PRESENNOL (2011 – 2013)

	Cynllun	Disgrifiad	Cyllideb C3B	Arianwyr Eraill	Gwaith wedi ei gwblhau	Sylwadau
1. C3B : CYNLLUN GWELLA A BYWIOCAU CANOL TREFI						
1.1	Rhesymoli'r Stryd Fawr	Dadansoddiad capasiti manwerthu trefi unigol wedi ei baratoi (drwy'r Adran Gynllunio	-	Adran Gynllunio	Astudiaeth Capasiti Manwerthu Canol Trefi wedi ei gwblhau.	Gwybodaeth wedi ei baratoi i'w ystyried wrth lunio polisiau cynllunio Cynllun Datblygu Lleol
1.2	Gwella Delwedd Canol Trefi	Gwelliannau amgylcheddol raddfa fechan er mwyn codi ansawdd delwedd a chynyddu balchder	£90k	C3B Môn Menai	Gweithredu gwelliannau yn Porthmadog a Llanberis. Proses arloesol wedi ei threialu ar gyfer llunio pecyn ym Methesda - cyfle i'w fabwysiadu mewn ardaloedd eraill.	Syniadau am gynlluniau tirlunio bychain wedi ei derbyn yn Bala, Abermaw, Pwllheli, Dolgellau a Harlech.
1.3	Gwella Delwedd Siopau Gwag	Gwella edrychiad adeiladau gwag drwy drefnu lluniau 'vynyls' yn y ffenestri.	£15k	C3B	Cwmni wedi ei benodi ar gyfer dylunio a gosod y 'vynyls'. Targed o 36 eiddo yn ddibynnol ar faint yr eiddo. 2 gynllun peilot wedi ei adnabod yn Nefyn a Bethesda ac i'w gosod Mai 2013.	Gwerthuso'r wedd gyntaf, gweithredu ymgyrch yn y wasg er mwyn denu mwy o ddiddordeb gan eiddo. Gweithredu Gwedd 2 yn 2013
1.4	Mentrau Siopau Gwag	Cynllun i annog defnydd siopau gwag drwy gefnogi a hybu entrepreneuriaeth gan dargedu clwstwr Cymunedau'n Gynaf	£15k	C3B Cymuned au'n Gyntaf Môn Menai	Pecyn ariannol £165k wedi ei sicrhau ac yn weithredol yn ystod 2013/14.	Briff ar gyfer rheoli'r cynllun wedi ei lunio a phroses gaffael ar waith gyda thendrau i'w dychwelyd ganol Mai.

	Cynllun	Disgrifiad	Cyllideb C3B	Arianwyr Eraill	Gwaith wedi ei gwblhau	Sylwadau
1.5	Pecyn Datblygu'r Sector Manwerthu	Pecyn cyngor arbenigol ac annibynnol i fusnesau unigol. Cymorth grant i gynorthwyo i weithredu argymhellion arolwg busnes	£26k	C3B	17 adolygiad busnes wedi ei gwblhau 7 busnes wedi derbyn grant i weithredu argymhellion	Parhau i hyrwyddo a chynnig cefnogaeth i fusnesau yn 2013.
1.6	Uwchraddio Eiddo Canol Tref	Grant (hyd ar £1k) i berchnogion uwchraddio edrychiad eiddo mewn ardaloedd masnachol	£25k	C3B	19 eiddo wedi ei uwchraddio. Cynllun yn targedu ardaloedd tu allan i ardal Môn Menai.	Parhau i hyrwyddo a chynnig cefnogaeth i fusnesau yn 2013.
1.7	Cynllun Parcio am Ddim	Cynllun yn cynnig parcio am ddim ym meysydd talu ac arddangos y Cyngor dros gyfnod y Nadolig.	-	-	Arolwg wedi ei drefnu dros gyfnod Nadolig 2013 i ystyried barn am y cynllun.	Trefniadau i'r dyfodol i'w ystyried fel rhan adolygiad parcio ehangach.
1.8	Hybu Siopa'n Lleol	Ymgyrchoedd i hybu siopa'n lleol wedi eu gweithredu dros gyfnod yn arwain at y Nadolig yn 2011 a 2012	£13k	C3B	Ymgyrch ar Heart FM a'r cyfryngau lleol. Cystadleuaeth ar brofiadau siopa lleol i bobl ifanc. Sefydlu safle ar wefan gymdeithasol i hyrwyddo bargeinion/gostyngiadau siopau lleol	Adnabod cyfleon i hybu siopa yn lleol dros gyfnodau eraill yn y flwyddyn ar wahân i'r Nadolig. Llunio Rhaglen Hyrwyddo Siopa yn lleol ar gyfer Nadolig 2014.
		Cefnogaeth i ddigwyddiadau canol trefi dros Nadolig 2012	Uchod	C3B	Digwyddiadau wedi eu cynnal yn Abermaw, Blaenau Ffestiniog, Llanberis, Bethesda, Pwllheli, Bala, Dolgellau a Bangor	Fel uchod.

	Cynllun	Disgrifiad	Cyllideb C3B	Arianwyr Eraill	Gwaith wedi ei gwblhau	Sylwadau
		Brandio a hyrwyddo siopa yn lleol yng Ngwynedd	£9.5k	C3B	Bwrdd Prosiect wedi adnabod yr angen i lunio Canllawiau Brand ar gyfer hyrwyddo siopa yng Ngwynedd ac edrych ar opsiynau sut i hyrwyddo gostyngiadau i'r trigolion lleol.	Briff ar gyfer rheoli'r cynllun wedi ei lunio a phroses gaffael ar waith gyda thendrau i'w dychwelyd diwedd Mai.
1.9	Marchnata	Cefnogaeth i grwpiau busnes i hybu a marchnata trefi unigol	£30k	C3B	Wedi ei raglennu yn wreiddiol ar gyfer BI 3 y cynllun.	Llunio rhaglen weithredu ar gyfer marchnata.
2. CYNLLUN GWELLA TREF (RHAN O RAGLEN MÔN MENAI)						
2.1	Grantiau Gwella Tref	Grant i berchnogion uwchraddio edrychiad eiddo mewn ardaloedd masnachol	£1.1m	Môn Menai	22 eiddo masnachol wedi eu huwchraddio yn 2011/12, a 27 eiddo yn ystod 2012/13.	Cyllideb o £500k wedi ei sicrhau ar gyfer 2013/14
3. CYNLLUNIAU ADFYWIO TREFOL STRATEGOL (RHAN O RAGLEN CYDGYFEIRIANT)						
3.1		Cynlluniau Adfywio Trefol Caernarfon a Bangor	£7.5m	ERDF, Llywodraeth Cymru, CG	Cynlluniau wedi eu gweithredu yng nghanol tref Caernarfon a Bangor (Adran Reoleiddio)	Buddsoddiad cyfalaf wedi ei gwblhau.
3.2		Cynllun Adfywio Blaenau Ffestiniog	£4.4m	ERDF, Llywodraeth Cymru, CG	Cynllun Canol Tref wedi ei weithredu.	Gwedd olaf o'r cynllun i'w gwblhau yn 2013/4.

	Cynllun	Disgrifiad	Cyllideb C3B	Arianwyr Eraill	Gwaith wedi ei gwblhau	Sylwadau
4. CYNLLUNIAU ADFYWIO CANOL TREFI BLAENOROL						
4.1		Cynllun Ymateb i'r Dirwasgiad – Peilot Pwllheli	£30k	Cyngor Gwynedd	Y cynllun wedi cyfrannu a chefnogi Partneriaeth Pwllheli i weithredu rhaglen o welliannau gweledol megis paneli gwybodaeth, Cynllun Celf Pwllheli, baneri a photiau blodau.	Cynllun wedi ei gwblhau
4.2		Cynllun Ymateb i'r Ffordd Osgoi Porthmadog Gweler 1.2. uchod.	£34k	Cyngor Gwynedd Croeso Cymru	Sefydlu Grŵp Ymateb i'r Ffordd Osgoi o gymunedau/busnes Penrhyndeudraeth, Minffordd, Porthmadog a Thremadog. Llunio Cynllun Gweithredu i ymateb i'r her a manteisio ar gyfleon. Gweithredu pecyn o welliannau megis paneli gwybodaeth, raciau beics, nodweddion cylchfan.	Cwblhau cynlluniau penodol yn Nhremadog yn 2013.